

Alexandra Ryborg Jønsson
Cand.scient.anth., ph.d., postdoc
Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet

John Brodersen
Praktiserende læge og professor
Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet

STINE KRØIJER: Figurations of the Future. Forms and Temporalities of Left Radical Politics in Northern Europe. New York: Berghahn Books 2015. 254 sider. ISBN 978-1-78238-736-7. Pris: 210 kr.

Hvordan ændrer man verden, når man ikke har hverken plan eller konkrete målsætninger? Det er et spørgsmål, som denne bog meget fint besvarer. Krøijers ambition er at vise, hvordan venstreradikale aktivister gennem forskellige kropslige teknikker og performative sociale aktiviteter momentvis skaber sociale virkeligheder, der fungerer som alternativer til den kapitalistiske omverden.

I bogen følger man Krøijers deltagelse i aktivisternes liv, hvori hun er positioneret som medaktivist i det venstreradikale miljø, primært i København, men også internationalt. Gennem detaljerede etnografiske beskrivelser får man som læser et indblik i forskellige aktivisters hverdagsliv, herunder situationer, hvor de er ude at *skralde* – samle mad i en container bag et supermarked, forbereder fællesspisning, holder møder eller gør sig overvejelser omkring børneopdragelse og verdens politiske tilstand. Man kommer også med til mere spektakulære begivenheder såsom store protestmobiliseringer med tusindvis af deltagere, klovne, hjemmebyggede *warriorbikes* og enorme papmachéfigurer samt konfrontationer med politiet fulde af tåregas, taktiske formationer og knipler og også en dansende og larmende gadefest i København.

Gennem bogen lærer læseren, hvordan hverdagshandlinger tilskrives en afgørende betydning i det venstreradikale aktivistmiljø. Den måde, man klæder sig på, hvordan man skaffer sin mad og sine ting, hvad man spiser, hvordan man udfører beslutningsprocesser og i øvrigt omgås hinanden, bliver alt sammen forstået som vigtige politiske aktiviteter. For kun ved at man udfører disse handlinger på bestemte måder, kan en ikke-kapitalistisk, alternativ verden opnås. Her bygger Krøijers analyse blandt andet på Marianne Maeckelberghs (2009) begreb præfiguration, som betyder at arbejde for at opnå en bestemt fremtid ved at udleve den i nutiden. For eksempel kan man altså arbejde for at opnå en ikke-kapitalistisk social verden ved at leve sit liv efter ikke-kapitalistiske principper. Men Krøijers argument rækker ud over, hvad der rummes i præfigurationsbegrebet. I stedet fremfører hun en mere radikalt alineær forståelse af forholdet mellem tid og handling. Krøijer viser, at

de venstreradikale aktivister forstår tid som en diskontinuerlig og uforudsigelig størrelse. Det vil sige, at fremtiden ikke ligger for enden af en række på hinanden følgende handlinger (der er ikke noget „præ“). Den alternative verden, som de venstreradikale ønsker, manifesterer sig derimod i punkter. Det sker for eksempel, *når* det lykkes at tage mødebeslutninger gennem konsensus; *når* det lykkes udelukkende at leve af mad, man skralder eller selv gror; *når* det lykkes at leve uden for det kapitalistiske forsyningsnet. På baggrund af aktivisters forståelse af fremtiden som noget radikalt uforudsigeligt og alineært fremfører Krøijer et analytisk begreb om fremtiden som momentvise *figurationer*.

Igennem hele bogen bliver aktivisters egne forklaringer brugt som udgangspunkt for at danne en teori om tidsontologier. Med forankring i aktivisters forklaringer om deres liv som markeret af skiftende perioder med henholdsvis aktivitet og optimisme eller passivitet og modløshed formulerer Krøijer en teori om tid som enten „død“ eller „aktiv“. Ved hjælp af en række konkrete eksempler på måder at opføre sig på bliver læseren ført gennem dette argument. Når aktivisterne er mobiliserede og „aktive“ (for eksempel når de skralder, spiser vegansk, opfører sig efter konsensusprincippet eller konfronterer kapitalismen gennem protester), lever de en anden verden, som på den måde findes. I perioder, hvor de er deprimerede, inaktive eller opgivende, er denne anden verden tabt, den eksisterer ikke. Fremtiden – og dermed tid mere generelt – kan således forstås, ikke som lineært fortløbende, men som momentvise sammentrækninger, der enten er „aktive“ og findes, eller er „døde“ og ikke findes. Dette markerer en ontologisk forskel fra lineær tid, hvor handlinger bliver forstået som akkumulerende i forhold til fremtidige mål. Dette argument bliver særligt tydeligt i bogens fokus på mobiliseringen af store protestbegivenheder.

Bogens etnografiske beskrivelser zoomer særligt detaljeret ind på planlægning og afholdelse af massemobiliseringer omkring datoer (eksempelvis for politiske topmøder), hvor aktivisterne skal mobilisere sig i protestbegivenheder. Her bliver læseren ført gennem talrige møder og forberedelser i planlægningsperioden. Det er overraskende at se, hvordan planlægningen af sådanne protester reelt sker uden nogen plan eller egentlig proces (også når der er 100.000 deltagere!). Det viser sig, at der ikke er nogen konkrete fastlagte mål at arbejde hen imod. Selv efter talrige møder og forberedelser ender det med, at alle bare må gøre, som de har lyst til på dagen, hvor protesten afholdes. Lige så overraskende er det, at aktionerne alligevel „holder sammen“, når de endelig udføres, og ikke „opløses“ som følge af manglende overordnet strategi eller forskellige personers og gruppers individuelle initiativer. Læseren opdager i løbet af bogen, at protesterne findes som en affektiv synkronisering – en kropslig og mental samhørighedsfølelse – hvorigennem underelementerne (eksempelvis personer og undergrupperinger) kommer til at udgøre og føles som én samlet koreografi. I levende beskrivelser

af protestaktionerne udfoldes det, hvordan den affektive synkronisering blandt andet opstår gennem antallet af demonstranter, stemningen på dagen og den form for konfrontation, der udvikler sig under protesten, såsom fysiske konfrontationer med politiet, men også med hegn, tåregas eller bylandskaber. Beskrivelserne af disse protestaktioner udgør særligt illustrative eksempler på, hvordan en alternativ socialitet (fremtiden), som er ubestemt, alligevel kan figureres momentvis og opleves kollektivt.

Bogens store styrke ligger i dens empirinærhed og i det, at der i fremførelsen af det analytiske argument tages udgangspunkt i emiske beskrivelser. Det ses også tydeligt i brugen af den emiske begrebsliggørelse af den måde, aktiviteter bliver udført på. Disse måder kan nemlig enten være „god stil“ eller „dårlig stil“ – for eksempel er det „god mødestil“, når det lykkes at tage beslutninger, der er kollektive og konsensusorienterede. Med begrebet „god stil“ går Krøjer i dialog med Birminghamskolens grundlæggende arbejde omkring stil og subkulturer, hvori man har påpeget, at subkulturel stil fungerer som en aktiv afstandtagen fra det etablerede. Men i stedet for at forstå subkulturel stil som noget, der kun er et udtryk for modstand, viser Krøjer, hvordan stil kan forstås som en æstetisk, effektfyldt form. Formernes effekt er i dette tilfælde fremkomsten af en alternativ verden (et alternativ til kapitalismen) gennem opnåelsen af „god stil“ i det, man foretager sig. Gennem indblikket i aktivisters hverdagsliv og protestmobiliseringer viser bogen, hvordan formen er noget, aktivisterne aktivt *gør* med udgangspunkt i kroppen. Formen kan derfor forstås som en legemliggørelse af en anden verden, hvor fremtiden gennem kropslige teknikker og performative sociale aktiviteter figureres.

Figurations of the Future opstiller et kompliceret og radikalt argument om forholdet mellem (frem)tid og handling, men alle bogens pointer fremføres på en enkel og overskuelig måde ved hjælp af bogens velskrevne, spændende og særdeles illustrative empiri. Fordi argumentet drives frem gennem empirien og ikke gennem indviklede teoretiske udredninger, er bogen velegnet som en introduktion til et abstrakt emne som tid og udgør samtidig et substantielt og yderst relevant bidrag til tid som teoretisk felt.

Mette My Madsen

Ph.d. i antropologi fra København Universitet

Tilknyttet forskningscenter SODAS og DTU

Litteratur

Maeckelbergh, Marianne

2009 *The Will of the Many. How Alterglobalization Movement is Changing the Face of Democracy.* London: Pluto Press.